GEMEENTE HOORN

Raadsvoorstel

Zaaknummer: 3074292
Steller: Emile van Boven
Datum commissie: 17 november 2026
Datum raadsvergadering: 8 december 2026

Team: ROR
Teammanager: Dennis de Heer
Portefeuillehouder: D. Dekker
E-mail: e.van.boven@hoorn.nl

Onderwerp
Verlichting stadsstrand en Koepelkerk

Agendering Ter besluitvorming

Bijlagen
1 Onderzoek veilige toegankelijkheid fietsers, voetgangers stadsstrand in de avonduren
2 Alternatieven voor het verlichten van fiets-/voetpad Badhuisweg stadsstrand
3 Alternatieven voor het doortrekken van verlichting richting De Kuil
4 Impressie verlichten Koepelkerk vanaf stadsstrand
5 BW Verlichting stadsstrand en Koepelkerk

De raad besluit

1. openbare verlichting aan te brengen langs het fiets-/voetpad van de Badhuisweg, vanaf het strandpaviljoen tot De Kuil;
2. de Koepelkerk te verlichten;
3. een investeringskrediet beschikbaar te stellen van:
   a) € 865.000 voor openbare verlichting stadsstrand
   b) € 235.000 voor het verlichten van de Koepelkerk
   de bijbehorende jaarlijkse kapitaallasten van respectievelijk € 26.810 voor de openbare verlichting stadsstrand en € 7.530 voor het verlichten van de Koepelkerk (diverse afschrijvingstermijnen, 0,6% rente) vanaf 2028 te dekken uit de energiebesparing die is gerealiseerd door het verledden en dimmen van de openbare verlichting;
4. de begrotingswijziging die bij dit besluit hoort vast te stellen.

Samenvatting
Om ervoor te zorgen dat mensen in het donker veilig van en naar het stadsstrand kunnen lopen en fietsen, wordt voorgesteld om verlichting te plaatsen langs de fiets- en voetgangersroute aan de Badhuisweg vanaf het strandpaviljoen Reuring naar De Kuil.
Daarnaast wordt voorgesteld de beleving van de binnenstad en erfgoed te vergroten en veiligheidsbeleving op de route te ondersteunen door het verlichten van de Koepelkerk.
Naar verwachting is het werk voor de winter van 2027/2028 gereed.

1 Inleiding: reden van het voorstel

Aanleiding

De raad heeft vragen gesteld over verlichting en sociale veiligheid bij het stadsstrand. Het college heeft toegezegd onderzoek te doen naar een veilige toegang en bereikbaarheid voor fietsers en voetgangers, en naar manieren en (vergunnings-)technische mogelijkheden van verlichting rondom het stadsstrand, met name in donkere perioden. Dit voorstel geeft invulling aan die toezegging.

GEMEENTE HOORN

Belang

De gemeente is verantwoordelijk voor toegankelijke routes en een veilige weginrichting. Goede verlichting is daar een belangrijk onderdeel van. Als verlichting ontbreekt of onvoldoende is, kan dat gevolgen hebben voor de aansprakelijkheid van de gemeente bij ongevallen en leiden tot materiële-, immateriële- en imagoschade.

Centrale vraag

Hoe wil de gemeenteraad de route tussen stadsstrand en De Kuil 's avonds (sociaal) veiliger maken?

2 Beoogd maatschappelijk resultaat

Openbare verlichting draagt bij aan de verkeersveiligheid en sociale veiligheid. In de donkere (avond)uren is er tussen de binnenstad en het stadsstrand geen directe, overzichtelijke en goed herkenbare route voor fietsers en voetgangers. Dit werkt nadelig voor de veiligheid van fietsers en voetgangers die zich in het donker tussen deze locaties verplaatsen.
Het doel is om de route van en naar het stadsstrand bij duisternis veilig en toegankelijk te maken voor fietsers en voetgangers.
Daarnaast wordt met het verlichten van de Koepelkerk beoogd de herkenbaarheid en aantrekkelijkheid van Hoorn te versterken en bij te dragen aan oriëntatie, veiligheidsgevoel en beleving ook vanaf het stadsstrand.

3 Bijdrage aan de duurzaamheidsambitie

Energiezuinige led afgestemd op het gebruik.
De verlichting bestaat uit energiezuinige ledlampen en wordt slim uitgevoerd. Hiermee wordt gezorgd voor verlichting afgestemd op het gebruik.

4 Kaders

Beleidsplan openbare verlichting 2014-2024 (d.d. 17-12-2013).
Om het gebruik van de openbare ruimte bij duisternis verkeersveiliger en sociaal veiliger te maken heeft de raad besloten verlichtingsnormen van de Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde (NSVV) toe te passen. Ook andere wegbeheerders, zoals het Rijk, provincies, waterschappen en veel andere gemeenten gebruiken deze normen.

Actieplan Fiets 2024-2028 (d.d. 12-03-2024).
De gemeente Hoorn werkt aan een toekomst waarin het in 2040 vanzelfsprekend is om de fiets te pakken. De nieuwe fietsroute langs het stadsstrand en de Westerdijk draagt hieraan bij.
Met aantrekkelijke, comfortabele en veilige fietsroutes stimuleert de gemeente inwoners van Hoorn, Blokker en Zwaag om vaker voor de fiets te kiezen. Zo maken we fietsen een steeds logischer alternatief voor korte en middellange verplaatsingen.

Erfgoedvisie 2026-2035 (d.d.10-02-2026).
In de Erfgoedvisie 2026-2035 is de ambitie uitgesproken om met erfgoed kwaliteit toe te voegen aan de openbare ruimte en bij te dragen aan een aantrekkelijke leefomgeving. Uit de brede participatie voor deze visie kwam naar voren dat inwoners behoefte hebben aan een sterkere beleving van erfgoed in de openbare ruimte.

Nota Inclusiebeleid 2023-2026 – Safe Streets (d.d.16-05-2023).
Safe Streets is een van de focuspunten binnen het inclusiebeleid van de gemeente Hoorn. De ambitie is om gevoelens en situaties van onveiligheid in de openbare ruimte bespreekbaar te maken en waar mogelijk aan te pakken. Daarbij is extra aandacht voor groepen die zich in de openbare ruimte vaker onveilig kunnen voelen, zoals vrouwen, (tiener)meisjes en jongens, LHBTIQA+ personen en mensen met een beperking.

Omgevingsvisie Hoorn (d.d. 08-02-2022). De Omgevingsvisie benoemt vijf ambities, waaronder het werken aan een socialere, gezondere en veiligere omgeving, het aantrekkelijk maken van de leefomgeving daaronder valt het verbeteren van de bereikbaarheid en het benutten van economische en toeristische kansen.

5 Argumenten

Onderzoek is gedaan naar de veilige toegankelijkheid van het stadsstrand voor fietsers en voetgangers in het bijzonder.

Uitgangspunten voor verlichting
De functie van openbare verlichting is het verlichten van de openbare ruimte op een manier die past bij het gebruik. Het doel is gericht op verkeersveiligheid en sociale veiligheid.

Gemeentelijke verantwoordelijkheid als wegbeheerder
De gemeente dient, vanuit de algemene zorgplicht, als wegbeheerder ervoor te zorgen dat de toestand van de weg de veiligheid van weggebruikers niet onnodig in gevaar brengt. Als verlichting ontbreekt of onvoldoende is, kan dat gevolgen hebben voor de aansprakelijkheid van de gemeente bij ongevallen en leiden tot materiele-, immateriële- en imagoschade.

Binnen en buiten bebouwde kom
Bij het verlichten van de openbare ruimte maken we onderscheid tussen wegen binnen en buiten de bebouwde kom.
Buiten de bebouwde kom is duisternis het uitgangspunt. Wegen worden daar vaak niet verlicht. Als dat voor de verkeersveiligheid nodig is, kunnen andere maatregelen worden gebruikt. Denk aan reflecterende bermpaaltjes, wegmarkering, kattenogen of oriëntatieverlichting. Sociale veiligheid speelt buiten de bebouwde kom een kleinere rol.
Binnen de bebouwde kom ligt dit anders. Daar worden wegen, straten, pleinen en fiets- en voetpaden in Nederland over het algemeen wel verlicht. Verlichting draagt daar niet alleen bij aan de verkeersveiligheid en sociale veiligheid, maar ook aan het gevoel van veiligheid. Niet verlichten is binnen de bebouwde kom daarom eerder uitzondering dan regel.

Niet alles hoeft te worden verlicht.
Hoorn heeft enkele uitzonderingen gemaakt. Recreatieve fietspaden, parken, speelplekken en achterpaden worden in principe niet verlicht. Dit geldt ook voor terrein dat geen eigendom is van de gemeente. Doorfietsroutes die door een park lopen, worden wel verlicht. Recreatieve fietspaden en parken worden vooral overdag gebruikt. Daarom is verlichting daar niet vanzelfsprekend.

Schijnveiligheid
Meer verlichting betekent niet automatisch meer veiligheid. In sommige situaties kan verlichting juist schijnveiligheid veroorzaken of ongewenste effecten hebben, bijvoorbeeld in afgelegen gebied met weinig of geen sociale controle kan verlichting sociale onveiligheid juist in de hand werken. Daarom vraagt de toepassing van verlichting altijd om een zorgvuldige afweging.

Verlichting is maatwerk
Bij de keuze voor verlichting wordt altijd gekeken naar de specifieke situatie. Daarbij spelen verkeersveiligheid en sociale veiligheid, veiligheidsbeleving, de locatie, de omgeving, de inrichting, het gebruik van de openbare ruimte, natuur en milieu en duurzaamheid een rol.

Af-/en overwegingen

Belangrijke routes vanuit de richting van de binnenstad zijn de Westerdijk en de fiets-/wandelroute vanaf De Kuil. Het stadsstrand is ingericht voor dagrecreatie. Bij gebruik voor dagrecreatie is het verlichten van deze recreatieve routes niet vanzelfsprekend. De route vanaf De Kuil naar het einde van het stadsstrand met horecabedrijf Reuring, grenst aan Natura 2000-gebied.
Sinds het voorjaar van 2025 heeft zich een horecabedrijf in de vorm van een strandpaviljoen (Reuring) gevestigd aan het einde van het stadsstrand. Het strandpaviljoen mag het hele jaarrond tot 01.00 uur gasten hebben.
Uit onderzoek door het college blijkt dat het vanuit het oogpunt van verkeersveiligheid en sociale veiligheid voor fietsers en voetgangers die zich verplaatsen tussen het stadsstrand en de binnenstad, verlichting gewenst is langs de fiets-/wandelroute over het stadsstrand vanaf het strandpaviljoen tot De Kuil. Voor fietsers en voetgangers richting en vanaf de binnenstad zijn geen goede alternatieven beschikbaar.
De route ligt binnen de bebouwde kom, is een belangrijke route voor dagrecreanten en heeft een duidelijke (verkeers-)functie als avondroute. Het verlichten sluit hiermee ook aan bij de ambitie op het gebied van het verbeteren van de bereikbaarheid en het stimuleren van fietsverkeer.
Daarnaast maakt verlichting het gebruik van de openbare ruimte 's avonds aantrekkelijker. Gezien de ligging langs de oever nodigt het ook andere bewoners van de stad uit om ook 's avonds de fiets-/wandelroute te gebruiken.
Voor het volledige onderzoek en uitkomsten naar toegangswegen en alternatieven wordt verwezen naar bijlagen 1 tot en met 3

Natura 2000-gebied
De route grenst aan Natura 2000-gebied. Vastgesteld is dat er géén essentiële routes van vleermuizen zijn die de fiets-/looproute doorkruizen. Dat neemt niet weg dat er alsnog vleermuizen kunnen vliegen. Om eventueel mogelijke hinder te beperken wordt speciale vleermuisvriendelijke verlichting gebruikt. Als instrument hiervoor wordt de allernieuwste innovatie op het gebied van lichttechniek ingezet. Hiermee kan onder andere in de zomerperiode worden overgeschakeld naar vleermuisvriendelijke verlichting en op flexibele wijze lichtkleuren worden ingeregeld. Hierdoor kunnen veiligheid, mens en natuur in het kustgebied op elkaar worden afgestemd en in harmonie samengaan.

Alternatief

Handhaven huidige situatie
Een mogelijkheid is om de bestaande donkerte op de route tussen het strandpaviljoen en De Kuil voort te laten bestaan. Fietsers en voetgangers zullen de voor de hand liggende kustroute echter blijven nemen. Als verlichting ontbreekt of onvoldoende is, kan dat gevolgen hebben voor de aansprakelijkheid van de gemeente bij ongevallen en leiden tot materiële-, immateriële- en imagoschade. Ook kan hierbij persoonlijk leed ontstaan voor betrokken(-en). Niet kan worden voorspeld of en in welke mate een dergelijke situatie zich voor zal doen. Gelet op het belang om het risico op ongevallen en schade te voorkomen, wordt het donker laten van de route als geen goed alternatief gezien.

GEMEENTE HOORN

Verlichten Koepelkerk

Ondersteunen sociale veiligheidsbeleving
De te verlichten route ligt er 's avonds verlaten bij, bebouwing staat op relatief grotere afstand en vergeleken met doorfiets- en stadsroutes is het gebruik beperkt. Internationaal onderzoek naar stedelijke landmarks laat een positieve samenhang zien tussen aanwezigheid van prominente landmarks en de ervaren ruimtelijke veiligheid (#).
Onderzoek naar nachtelijke verlichting laat ook zien dat het zichtbaar maken van ruimtelijke elementen en verticale structuren de leesbaarheid van de omgeving en daarmee de veiligheidsbeleving kan ondersteunen (*). In de skyline van de binnenstad is de toren van de Grote Kerk 's avonds te zien.
De Koepelkerk is hierbij overdag prominent aanwezig, maar ontbreekt in de avond in de Hoornse skyline. Het 's avonds zichtbaar maken van de Koepel als oriëntatiepunt, kan aanvullend op het bestaande beeld helpen bij het ondersteunen van de gevoelens van sociale veiligheid van gebruikers van de route.

(#) 2025: Şahin & Kürkçüoğlu. The effect of urban landmarks on urban safety perception: "The case of Balat, Istanbul"
(*) 2023: A. Lis, M. Zienowicz, D. Kukowska, K. Zalewska, P. Iwankowski, V. Shestak: How to light up the night ? The impact of city park lighting on visitors, sense and safety preferences

Bijdrage aan sociale veiligheid
Een prettige gebruikservaring voorkomt een sociaal onveilig gevoel en stimuleert gebruik. Meer gebruik leidt tot een betere sociale controle, wat weer bijdraagt aan sociale veiligheid. Het verlichten sluit daarmee aan bij de ambitie van Safe Streets om de sociale veiligheid in de openbare ruimte te verbeteren.

Beleving binnenstad en erfgoed
Het verlichten van de Koepelkerk draagt niet alleen bij aan de beleving, oriëntatie en veiligheid vanaf het stadsstrand, maar is daarnaast ook een koppelkans met bredere gemeentelijke ambities. Als meest karakteristieke element in de skyline van Hoorn draagt de Koepelkerk in belangrijke mate bij aan de herkenbaarheid en identiteit van de stad. De verlichting draagt bij aan de verblijfskwaliteit van de openbare ruimte en sluit aan bij het coalitieakkoord Hoorn in 2030, de Erfgoedvisie 2026–2035, de Actieagenda Binnenstad 2025 en de Omgevingsvisie. Deze kaders benadrukken het belang van behoud en beleefbaarheid van erfgoed, een aantrekkelijke binnenstad en het benutten van toeristische kansen. Door de Koepelkerk ook in de avonduren en tijdens de donkere maanden zichtbaar te maken, versterken we de avondbeleving en levendigheid van de stad nog meer. Daarmee draagt deze investering bij aan een aantrekkelijke binnenstad, toerisme en de kernwaarde reuring: een stad die uitnodigt om eropuit te gaan, langer te verblijven en elkaar te ontmoeten.
Impressies van de bestaande en nieuwe situatie, gezien vanaf het stadsstrand, zijn als bijlage 4 toegevoegd. De eigenaar is bereid de benodigde medewerking te verlenen voor het verlichten van de Koepelkerk.

Alternatief: bestaande situatie handhaven

Het verlichten van een gebouw is geen wettelijk verplichte taak. De gemeente heeft hierin een keuze. Alternatief is om het bestaande beeld te handhaven. Zonder verlichting blijft de Koepelkerk 's avonds grotendeels onzichtbaar. Daarmee blijft de mogelijkheid van ondersteuning van de beleving van erfgoed en verdere ondersteuning van de sociale veiligheidsbeleving onbenut. Het niet verlichten geeft een positief financieel effect ingaande 2028 van € 7.530 per jaar.

Financiën
Voor het verlichten van de fiets-/wandelroute vanaf het strandpaviljoen tot De Kuil en de Koepelkerk, is in totaal € 1.100.000 nodig.
De investering in verkeersveiligheid en sociale veiligheid (fiets-/wandelpad) bedraagt € 865.000. De kapitaallasten van deze investering zijn € 26.810.

De investering in de beleving van de binnenstad en erfgoed (Koepelkerk) en kans tot versterking van de sociale veiligheidsbeleving op de route bedraagt € 235.000. De kapitaallasten van deze investering zijn € 7.530.
In totaal is zijn de kapitaallasten € 34.340. Deze worden volledig gedekt uit een energiebesparing door verledden en dimmen van straatverlichting.

Overzichtstabel effect op de begroting 2028

Maatregel(-en)	Investering 2027	kapitaallasten
Verlichten fiets-/voetpad Badhuisweg	€ 865.000	€ -26.810
Verlichten Koepelkerk	€ 235.000	€ -7.530
Totaal investering en kapitaallasten	€ 1.100.000	€ -34.340
besparing energiekosten		€ 34.340
Effect begroting 2028		€ -0

Voor de bijbehorende begrotingswijziging verwijzen wij u naar bijlage 5.
De uitvoering kan niet door/met eigen personeel worden gedaan. In de investeringssom is rekening gehouden met inhuur.

6 Maatschappelijk draagvlak en participatie

Het maatschappelijk draagvlak voor de voorgestelde verlichtingsmaatregelen is niet afzonderlijk onderzocht.

Bij de ontwikkeling van het stadsstrand zijn in het verleden mogelijk verwachtingen gewekt over het behoud van de natuur, rust en donkerte in het gebied. Hoewel de voorgestelde verlichting vanuit veiligheid nodig wordt geacht, vinden wij het belangrijk om omwonenden zorgvuldig te informeren over de aanleiding en de gemaakte afwegingen.

Aanwonenden Grote Waal

Recent heeft een schouw plaatsgevonden met vertegenwoordigers van de bewoners van de Astronautenflats. Tijdens deze schouw is onder andere gesproken over de ervaren overlast en gevoelens van onveiligheid op en rondom de parkeerellipsen, met name in de avonduren.

Wij zien in de voorgenomen verlichtingsmaatregelen ook kansen om de ervaren overlast en gevoelens van onveiligheid te verminderen. Daarom worden de betrokken bewoners uitgenodigd voor een bijeenkomst waarin wij de uitkomsten van het onderzoek en de voorgestelde verlichting langs het fiets- en voetpad toelichten. Tevens willen wij met hen onderzoeken of aanvullende, gerichte verlichting op de parkeerellipsen kan bijdragen aan een verbetering van de sociale veiligheid en leefbaarheid.

Hierbij houden wij rekening met de belangen van omwonenden en de uitgangspunten voor natuur, duurzaamheid en het beperken van lichthinder. De inbreng van bewoners wordt betrokken bij de verdere uitwerking van eventuele aanvullende maatregelen.

Aanwonenden Westerdijk
Overleg met aanwonenden wordt georganiseerd. De inbreng van de bewoners wordt betrokken bij de verdere uitwerking van de plannen.

7 Financiële gevolgen

Dit voorstel heeft geen effect op het begrotingsresultaat.
Voor de openbare verlichting van het stadsstrand wordt een investeringskrediet van € 865.000 gevraagd.
Voor het verlichten van de Koepelkerk wordt een investeringskrediet van € 235.000 gevraagd.

De bijbehorende jaarlijkse kapitaallasten bedragen respectievelijk € 26.810 en € 7.530 (uitgaande van diverse afschrijvingstermijnen en een rentepercentage van 0,6%). Deze kapitaallasten worden vanaf 2028 volledig gedekt uit de energiebesparingen die zijn gerealiseerd door de vervanging van conventionele verlichting door led en dimmen openbare verlichting.

8 Communicatie

De verlichting van het stadsstrand maakt de omgeving toegankelijker en veiliger voor gebruikers als fietsers en voetgangers. Door ons erfgoed beter aan te lichten ontstaat een andere ervaring van dit deel van onze stad, omdat gebruikers het ook gaan ervaren als een boulevard. Dat biedt kansen voor de communicatie. Maar we hebben ook te maken met de natuur, rust en donkerte in het gebied waar aan wordt gehecht. Communicatie denkt mee in de participatiestappen. Daarnaast communiceren we via verschillende gemeentelijke kanalen over de aanleiding, het doel en de aanpak van het project. Op deze manier vergroten we de betrokkenheid en maken we zichtbaar hoe de gemeente zich inzet voor een sociaal veilige en prettige openbare ruimte.

9 Realisatie

De doorlooptijd van realisatie na besluitvorming door uw raad is ongeveer één jaar. Procedures met betrekking tot onderzoek naar flora & fauna en door het waterschap (HHNK) te verlenen vergunning kunnen leiden tot vertraging. In de uitvoering wordt prioriteit gegeven aan de aanleg van verlichting langs de route op het stadsstrand. Gestreefd wordt naar ingebruikname nog voor de donkere (winter-)periode van 2027/2028.

Hoorn, – 3 NOV. 2026

het college van burgemeester en wethouders van Hoorn,

de secretaris, de burgemeester